

Posudek vedoucího bakalářské práce studentky Adély Šulcové „Platón o posmrtné existenci duše“.

Tématem práce jsou Platónovy představy o existenci duše po smrti. Studentka nejprve stručně představí předplatónské koncepty duše, poté se soustředí na čtyři Platónovy texty (tj. Faidón, Faidros, Ústava a Timaios) a na jejich základě rekonstruuje Platónovu nauku o nesmrtelné a převtěľující se duši.

Studentka se ve své práci prozíravě omezuje pouze na vybrané pasáže ze čtyř Platónových textů, a zároveň zohledňuje široké spektrum relevantní sekundární literatury v češtině, plus několik zahraničních studií. To se mi zdá dostatečné pro účely bakalářské práce, ovšem rozhodně to není způsobeno nedostatkem či nedostupností relevantní literatury, jak studentka píše („I přes velké množství sekundárních zdrojů, které se věnují Platónově práci, bylo obtížné najít práce věnující se specificky tématu posmrtného života“, str. 40).

Práci bohužel chybí jasné formulování cílů, hypotéz či výzkumných otázek. Co se týče metody, autorka deklaruje, že nejprve provede „narrativní rešerši“, následně pak „syntézu a analytickou rešerši“ (str.6), což jednak nepovažuji za vhodnou metodu práce s antickými texty, a navíc to není v předložené práci naplněno. Většina textu se omezuje na „popis“ (cílem bakalářské práce je „popis posmrtného osudu duše v Platónových dialozích“, str. 6) a „propojování“ myšlenek napříč dialogy (viz Anotace, str. 7, str. 40-41).

Studentka má poněkud naivní představy o badatelském přínosu své bakalářské práce, když tvrdí (str. 8), že její práce „může inspirovat další myšlenkový vývoj v oblasti filozofického bádání po posmrtné existenci duše“, nebo že „může představovat nástavbu pro hlubší analýzu v oblasti duše a její posmrtné existence, nebo pro syntézu vývoje představ v této oblasti“ (str. 41). Poněkud přehnaně sebevědomě působí i prohlášení, že studentka podává „přehledný, uplatnitelný a srozumitelný výstup svého bádání“ (str. 8), nebo že se jí „podařilo, v návaznosti na myšlenky Platónových předchůdců, propojit témata samotné podoby duše s důkazy o její nesmrtelnosti a následném převtěľování s hlavním tématem, kterým je popis cesty duše na onom světě z pohledu dialogů Faidón, Faidros, Timaios a Ústava“ (str. 41).

Právě posledně zmíněné propojení důkazů o nesmrtelnosti duše ve Faidónu s eschatologickými pasážemi v jiných dialozích patří k nejslabším částem předložené práce. Autorka ve snaze po nalezení společných rysů opomíjí zmínit (nebo alespoň vzít do úvahy) některé důležité rozdíly. Například když píše (str. 17), že „V Platónových dialozích je duše popisována jako jsoucno nejkrásnějšího složení, které v sobě obsahuje tři složky: rozum, vzněťlivost a žádostivost.“ Přitom v dialogu Faidón nejenom že zmíněné tři složky duše nenacházíme, ale duše je zde výslovně přiřazena

ke jsoucnům, která „neprocházejí žádnými změnami a jsou sama o sobě jednoduchá“ (str. 25), jinými slovy jsou nesložená. Zde by bylo na místě tuto odlišnost spíše zdůraznit a ptát se po platnosti samotného argumentu o nesmrtelnosti duše a jeho relevanci pro ostatní dialogy. Zároveň nelze opomenout skutečnost, že zatímco ve Faidónu je duše chápána jako netělesná a zcela oddělitelná od těla, v dialogu Timaios jsou všechny tři části duše zasazeny do tělesných částí a orgánů, bez nichž nemohou (jakožto lidské duše) fungovat.

Jistou nesrovnalost spatřuji v opakovaném tvrzení, že Platón svůj koncept duše „převzal“ od svých předchůdců a zároveň že „vytvořil první celistvé pojetí duše jakožto nesmrtelné mravní složky osobnosti“ (viz str. 6 a 38). Zde je třeba rozlišovat mezi dvěma různými myšlenkami: (a) že se duše převtěluje a (b) že k duši patří rozum, mravní vědomí a vnímání. Obě myšlenky jsou doložené již před Platónem, ovšem k jejich spojení dochází až u Platóna.

Autorka v některých případech nepřesně referuje texty, na které se odvolává. Např. na str. 10 tvrdí, že Empedoklés „pro duši využívá význam *daimón*, avšak v jeho dílech je tento pojem zcela shodný s významem pojmu *psyché*“, s odkazem na Bartoš 2006, 235. Na daném místě pouze tvrdím, že „někteří antičtí komentátoři... mezi Empedokleovým *daimonem* a *psyché* nečiní žádný rozdíl“, abych upozornil na významnou antickou interpretační tradici, jejíž relevanci ovšem vzápětí zpochybňuji (na str. 249-250).

S ohledem na zmíněné nedostatky předložené bakalářské práce, navrhuji hodnocení 3.

Jako vedoucí této bakalářské práce bych rád uvedl, že studentka se mnou sice konzultovala své téma již od února 2022, ovšem s dlouhými přestávkami a nepravidelně. Naposledy jsem měl možnost číst a komentovat dvanáctistránkový náčrt předložené práce, zbytek jsem poprvé viděl až po odevzdání. Jinými slovy, většinu svých kritických poznámek bych býval rád poskytl studentce dříve než v posudku, ale její postup mi to bohužel neumožnil.

V Praze dne 8. 8. 2023

doc. Hynek Bartoš, PhD.